

UCHWAŁA NR XXXIV/282/2018
RADY GMINY DĄBRÓWKA
z dnia 28 lutego 2018 r.

w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Wspierania Rodziny na lata 2018 – 2020

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt. 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t. j. Dz. U. z 2017 r. poz. 1875, z późn. zm.), art. 176 pkt. 1 oraz art. 179 ust. 2 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t. j. Dz. U. z 2017 r. poz. 697, z późn. zm.) Rada Gminy Dąbrówka uchwala, co następuje:

§ 1

Przyjmuje się Gminny Program Wspierania Rodziny na lata 2018 – 2020, w brzmieniu określonym w załączniku do niniejszej uchwały.

§ 2

Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Dąbrówka.

§ 3

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

PRZEWODNICZĄCY RADY

Marek Maczmareczuk

Uzasadnienie

Obowiązek opracowania i realizacji trzyletnich gminnych programów wspierania rodziny wynika z art. 176 pkt 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t. j. Dz. U. z 2017 r. poz. 697, z późn. zm.). Gmina, w ramach zadań własnych, ma obowiązek zapewnić wsparcie rodzinom przeżywającym trudności w wypełnianiu swoich funkcji.

Program zawiera kierunki działań zmierzających do tworzenia warunków dla prawidłowego funkcjonowania i wychowywania dzieci w rodzinach naturalnych.

Celem programu jest przywracanie rodzinom zdolności do przezwyciężania ich problemów opiekuńczo - wychowawczych przy współpracy samorządu, organizacji pozarządowych i innych instytucji zajmujących się rodziną.

W związku z powyższym podjęcie uchwały jest w pełni uzasadnione.

PRZEWODNICZĄCY RADY

Marcin Maczmarczyk

*Załącznik do Uchwały Nr XXXIV/282/2018
Rady Gminy Dąbrówka
z dnia 28 lutego 2018 r.*

GMINNY PROGRAM WSPERANIA RODZINY NA LATA 2018 – 2020

Dąbrówka, 2018 rok

I. Wprowadzenie.....	3
II. Diagnoza społeczna.....	4
III. Założenia Programu.....	12
IV. Adresaci Programu.....	13
V. Cel główny Programy	13
VI. Cele szczegółowe.....	13
VII. Działania	14
VIII. Realizatorzy.....	15
IX. Źródła finansowania	16
X. Monitoring.....	16
XI. Zakończenie	17

I. Wprowadzenie

Rodzina jest podstawowym środowiskiem funkcjonowania i rozwoju dziecka, które powinno zapewnić mu bezpieczeństwo fizyczne i emocjonalne. Oddziałuje w sposób świadomy i nieświadomy na dziecko, przekazując mu system wartości, tradycje, kształtując jego aktywność i postępowanie na całe życie. Jest też najbardziej stabilnym punktem odniesienia w doświadczeniu dziecka. Dlatego jeżeli w funkcjonowaniu rodziny pojawiają się dysfunkcje, instytucje i służby zobligowane do wspierania rodziny zobowiązane są do podjęcia na jej rzecz określonych działań.

Gminny Program Wspierania Rodziny na lata 2018 - 2020 został opracowany w oparciu o założenia ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Powyższa ustawa nakłada na gminę konieczność podejmowania działań związanych ze wspieraniem rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych.

Podstawowym założeniem Gminnego Programu Wspierania Rodziny jest utworzenie spójnego systemu wsparcia dla rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych, w celu przywrócenia im zdolności do wypełniania tych funkcji, poprzez pracę z rodziną oraz zapewnienie pomocy w opiece i wychowaniu dzieci. Realizowane w ramach Programu zadania koncentrować będą się nie tylko na dziecku, ale na całej rodzinie, również w sytuacjach, gdy dziecko umieszczone zostanie poza rodziną biologiczną, w celu odzyskania przez nią funkcji opiekuńczej. Praca z rodziną winna być połączona z jej własną aktywnością. Organizując różnorodne formy pomocy na rzecz rodziny wieloproblemowej, należy konsekwentnie realizować zasadę podstawowej roli opiekuńczej i wychowawczej rodziny w rozwoju dziecka. Należy ją wspierać i wspomagać tak, aby przywrócić jej prawidłowe funkcjonowanie. Stąd podstawowym założeniem Programu jest wsparcie rodziny naturalnej oraz eliminowanie takich sytuacji, kiedy dziecko musi opuścić własną rodzinę.

Prawidłowemu funkcjonowaniu rodziny może zagrażać szereg czynników, wśród których istotną rolę odgrywają zjawiska patologiczne. Ich oddziaływanie czyni daną rodzinę dysfunkcyjną, czyli taką, która nie potrafi sprostać swoim obowiązkom względem dzieci i innych członków rodziny oraz pomyślnie rozwiązywać swoich problemów i sytuacji kryzysowych. Problemy występujące w takiej rodzinie często są złożone i wymagają interdyscyplinarnych rozwiązań. Mają najczęściej charakter wielopokoleniowego procesu tworząc przez to błędne koło, które ciężko w rodzinie przerwać wyłącznie własnymi siłami. Alkoholizm, narkomania, przemoc, niewydolność w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych, to główne problemy dezorganizujące życie rodzin, którym często towarzyszy również problem sieroctwa, czy długotrwałego bezrobocia. Są one najczęściej przyczyną niedostosowania społecznego dzieci.

Wspieranie rodziny, to jednocześnie rozwój i wzmacnianie społeczności lokalnej. W rodzinie, bowiem dorastają kolejne pokolenia, kształtuje się „kapitał ludzki”, który w przyszłości będzie tworzył społeczeństwo i wpływał na tempo jego rozwoju.

Wszystkie działania Programu powinny być skoncentrowane na pomocy rodzinie biologicznej, a istotą podejmowanych działań winno być wspieranie, a nie zastępowanie rodziny biologicznej. Efektywna pomoc dla rodziny przeżywającej trudności w opiece i wychowywaniu dzieci oraz ich skuteczna ochrona jest możliwa poprzez współpracę specjalistów, instytucji, organizacji działających na rzecz dziecka i rodziny oraz realizację interdyscyplinarnych działań zmierzających do rozwoju systemu opieki nad dzieckiem i rodziną. Wypracowany Program jest propozycją zintegrowanych i planowanych kierunków działań w odniesieniu do rodzin z dziećmi zamieszkujących teren gminy Dąbrówka.

II. Diagnoza społeczna

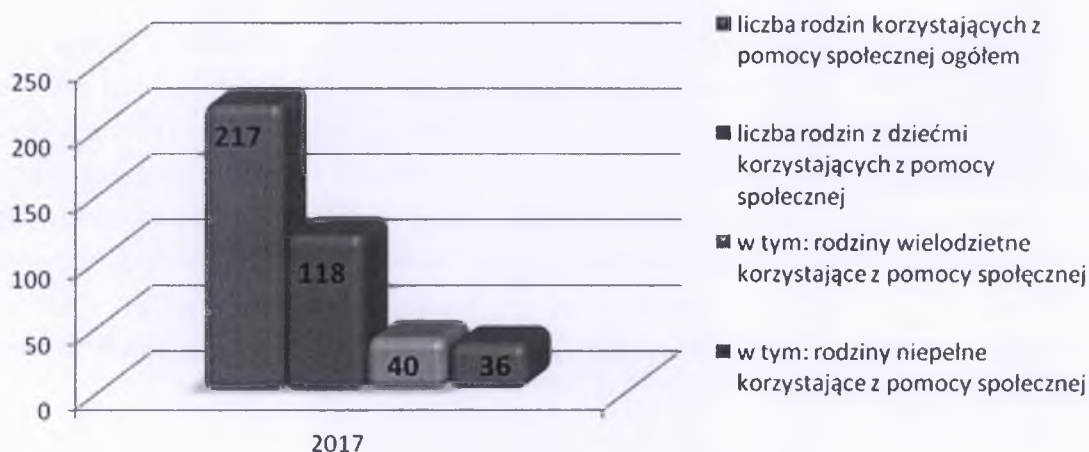
Według stanu na dzień 31 grudnia 2017 roku Gminę Dąbrówka zamieszkiwało 7834 mieszkańców, w tym 1873 dzieci i młodzieży w wieku 0 – 18 lat, co stanowi 24% ogółu mieszkańców gminy.

Większość zadań z zakresu polityki społecznej na szczeblu gminy Dąbrówka realizuje Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Dąbrówce. Jest to instytucja, która ma na celu wspieranie oraz wzmacnianie osób, rodzin, grup i społeczności lokalnych, poprzez pobudzanie ich potencjału i aktywności, a także ukierunkowywanie na rozwiązywanie problemów oraz rozwój. Ośrodek realizuje m.in. zadania z zakresu pomocy społecznej, świadczeń rodzinnych, alimentacyjnych i opiekuńczych, świadczenia wychowawczego, przeciwdziałania przemocy w rodzinie, wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej.

Punktem wyjścia do określenia zadań Gminnego Programu Wspierania Rodziny jest analiza danych o osobach i rodzinach objętych wsparciem Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Dąbrówce. Odsetek ludności objętej pomocą społeczną jest najbardziej ogólnym wskaźnikiem określającym sytuację w tym obszarze. Zgodnie z ustawową definicją instrumentu polityki społecznej, jakim jest pomoc społeczna, obrazuje on, jaka część ludności nie jest w stanie przezwyciężyć trudnych sytuacji życiowych, wykorzystując do tego celu własne uprawnienia, zasoby i możliwości. Z systemu pomocy społecznej na terenie gminy Dąbrówka korzystało w 2015 roku – 288 rodzin (929 osób w rodzinach), w 2016 roku - 205 rodzin (632 osoby w rodzinach), natomiast w 2017 roku - 217 rodzin (608 osób w rodzinach). Wynika z tego, że w 2017 roku z pomocy społecznej skorzystało około 8% mieszkańców gminy. Poniższy wykres przedstawia udział rodzin z dziećmi, rodzin niepełnych i wielodzietnych w ogólnej liczbie rodzin korzystających z pomocy społecznej w 2017 roku.

Wykres 1. Rodziny z dziećmi, rodziny niepełne i wielodzietne w ogólnej liczbie rodzin korzystających z pomocy społecznej w 2017 roku.

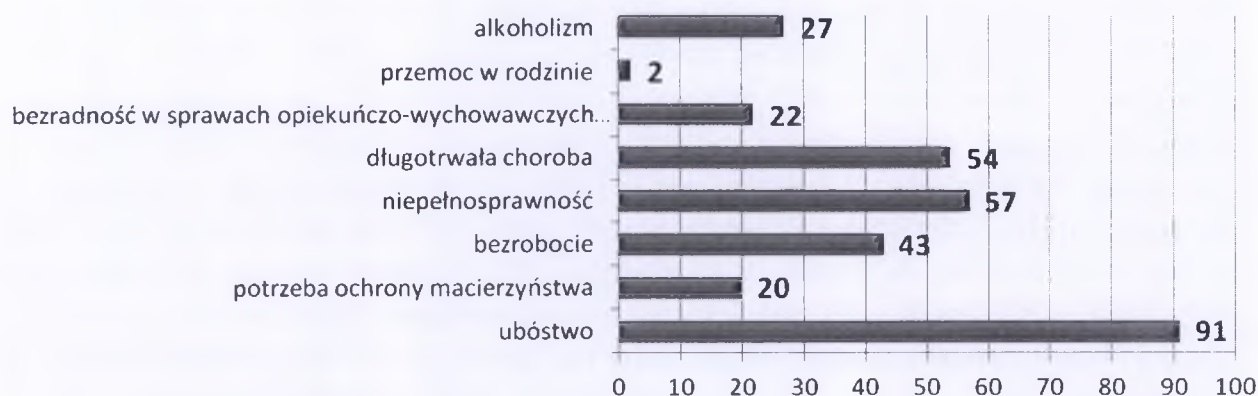

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych ze sprawozdania MPiPS-03 za 2017 rok z udzielonych świadczeń pomocy społecznej.

W 2017 roku ze świadczeń pomocy społecznej skorzystało ogółem 217 rodzin, w tym 118 rodzin z dziećmi. Z pośród wszystkich rodzin z dziećmi 40 stanowiły rodziny wielodzietne, zaś 36 rodziny niepełne.

Pomoc społeczna w swych codziennych oddziaływaniach spotyka się z osobami i rodzinami dotkniętymi problemami społecznymi. Struktura powodów przyznania pomocy klientom Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Dąbrówce pozwala jednocześnie na wyodrębnienie głównych problemów społecznych, z jakimi boryka się gmina. Poniższy wykres przedstawia najczęstsze przyczyny kierujące ludzi do skorzystania z pomocy społecznej w roku 2017.

Wykres 2. Wybrane powody przyznania pomocy społecznej w ramach decyzji administracyjnych w 2017 roku (liczba rodzin).

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych ze sprawozdania MPiPS-03 za 2017 rok z udzielonych świadczeń pomocy społecznej.

Jak wynika z powyższej analizy główną przyczyną złego funkcjonowania rodzin jest ubóstwo, które jest następstwem bezrobocia oraz takich czynników dysfunkcyjnych jak: przemoc w rodzinie, alkoholizm, niepełnosprawność i długotrwała choroba. Wskazane powyżej dysfunkcje bardzo często prowadzą do powstania problemu bezradności w sprawach opiekuńczo – wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego. Bezradność oznacza brak umiejętności sprawowania opieki nad dziećmi, brak kompetencji wychowawczych, nieumiejętność prowadzenia gospodarstwa domowego. Podejmowanie działań na rzecz rodzin z problemami opiekuńczo – wychowawczymi jest traktowane przez służby społeczne priorytetowo, gdyż w dużej mierze dotyczy najmłodszych mieszkańców gminy tj. dzieci.

Na przestrzeni ostatnich trzech lat ilość rodzin, w których występuje problem bezradności w sprawach opiekuńczo - wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego ulegała wahaniom. W 2015 roku w 29 rodzinach zidentyfikowano trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej, w roku następnym nastąpiło zmniejszenie ilości tych rodzin do 21, zaś w 2017 roku ilość rodzin z tym problemem wzrosła i wyniosła 22 rodziny. Rodziny z problemami opiekuńczo - wychowawczymi stanowią znaczną część rodzin korzystających z pomocy społecznej na terenie gminy Dąbrówka. Najczęściej niezaradność rodziny w opiece i wychowywaniu dzieci dodatkowo łączy się z różnymi problemami: uzależnienia, przemoc w rodzinie, bezrobocie oraz związane z tym ubóstwo, rodziny niepełne lub wielodzietne, zaburzenia równowagi systemu rodzinnego w sytuacjach kryzysowych, problemy w pełnieniu ról społecznych i rodzicielskich. Złe funkcjonowanie rodziny jest częstym powodem zaniedbania przez dzieci nauki, nierealizowania obowiązku szkolnego, demoralizacji oraz niskiej samooceny. Brak odpowiedniego specjalistycznego wsparcia dla takich rodzin powoduje potencjalne zagrożenie związane z koniecznością odebrania dzieci ze środowiska naturalnego i umieszczenia w pieczy zastępczej.

Ponadto, występujące w rodzinie problemy często są złożone i ich rozwiązanie wymaga interdyscyplinarnych i skoordynowanych działań osób ze specjalistycznym przygotowaniem oraz instytucji działających na rzecz rodzin. Rodziny dysfunkcyjne wymagają stałego monitorowania i wsparcia, w tym w szczególności przez pracowników socjalnych, pedagogów szkolnych, psychologów, policję, kuratorów sądowych, a w razie potrzeby przez asystentów rodziny.

Możliwość zatrudnienia asystenta rodziny do pracy na rzecz rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczej jest jednym z rozwiązań w systemie pomocy społecznej. Rola asystenta rodziny polega na całościowym wspieraniu rodziny wychowującej dzieci zagrożone wykluczeniem społecznym, poprzez zmianę stosunku osób w rodzinie do własnej sprawności, podniesienie ich samooceny, wzbudzenie wiary we własne siły, a także pomoc w wykonywaniu najprostszych czynności, składających się na proces prowadzenia gospodarstwa domowego. Działania asystenta rodziny mają wspomagać rozwój kompetencji wszystkich członków rodziny tj. rodziców, dzieci, czemu służy

indywidualne podejście do rodziny i jej problemów. W tym miejscu należy jednoznacznie powiedzieć, że asystent rodziny nie przejmuje działań za rodzinę, jedynie wspiera ją w wykonywaniu określonych obowiązków jak i również w podjętych działaniach, pokazuje jakie efekty przyniesie ich praca oraz ukierunkowuje te działania w taki sposób, aby przyniosły zamierzone efekty.

Od 2013 roku w Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Dąbrówce zatrudniany jest na umowę zlecenie asystent rodziny. Liczba rodzin, z którymi jeden asystent rodziny może w tym samym czasie prowadzić pracę, jest uzależniona od stopnia trudności i wykonywanych zadań, jednak nie może przekroczyć 15-tu. Na uwagę zasługuje fakt, że wspieranie rodziny jest prowadzone za jej zgodą i aktywnym udziałem, z uwzględnieniem zasobów własnych oraz źródeł wsparcia zewnętrznego.

Wynagrodzenie asystenta rodziny jest finansowane m.in. w ramach Resortowego Programu *Asystent rodziny i koordynator rodzinnej pieczy zastępczej*. Liczba rodzin objętych wsparciem asystenta w roku 2015 to 13 rodzin, zaś w 2016 i 2017 roku było to po 19 rodzin. W roku 2017 asystent rodziny zakończył pracę z 2 rodzinami. W pierwszej rodzinie nastąpiło to ze względu na osiągnięcie celów, na skutek działań asystenta rodziny, które doprowadziły do wypracowania i utrwalenia zachowań mających wpływ na poprawę funkcjonowania rodziny jak również wzmocnienia więzi rodzinnych. Wspólnie podjęte działania przyczyniły się do tego, że rodzina zdobyła umiejętności samodzielnego, prawidłowego wypełniania funkcji opiekuńczo – wychowawczych. Natomiast w drugiej rodzinie asystent rodziny zakończył pracę ze względu na brak efektów i współpracy rodziny do zmiany sytuacji życiowej. W rodzinie tej jest obecnie sprawowany nadzór kuratorski.

Asystent udzielał wsparcia w poprawie sytuacji życiowej, w tym w zdobywaniu umiejętności prawidłowego prowadzenia gospodarstwa domowego, w rozwiązywaniu problemów socjalnych, psychologicznych, problemów wychowawczych. Prowadził także indywidualne konsultacje wychowawcze dla rodziców i dzieci, motywował do podnoszenia kwalifikacji zawodowych, poszukiwania i utrzymania zatrudnienia, motywował do udziału w zajęciach warsztatowych dla rodziców, udzielał wsparcia dzieciom, w szczególności poprzez organizowanie różnego rodzaju zajęć.

Czynniki dysfunkcyjne, które negatywnie wpływają na funkcjonowanie rodziny nakładają na szeroko rozumianą kadrę pomocy społecznej stosowanie pracy socjalnej ukierunkowanej na zmiany negatywnych zachowań i poszukiwaniu rozwiązań trudnej sytuacji życiowej. W sytuacjach kryzysowych, gdy rodzina nie jest w stanie poradzić sobie z problemami zachodzi konieczność udzielenia jej pomocy m.in. poprzez stworzenie sprawnie funkcjonującego systemu poradnictwa specjalistycznego. Mieszkańcy gminy mogą liczyć na wsparcie psychologa i terapeuty leczenia uzależnień w Gminnym Punkcie Konsultacyjnym.

Konwencja o prawach dziecka ratyfikowana przez Polskę w 1991 roku stanowi: *„Dziecko pozbawione czasowo lub na stałe swego środowiska rodzinnego lub, gdy ze względu na swoje dobro nie może pozostawać w tym środowisku, będzie miało prawo do*

specjalnej ochrony i pomocy ze strony państwa. Taka opieka może oznaczać adopcję, polegać na umieszczeniu w rodzinie zastępczej lub, gdy jest to niezbędne w odpowiedniej instytucji". Powyższe prawo zapisane jest również w najwyższej rangi akcie normatywnym jakim jest Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej, w której to w art. 72 ust 2 jest zapisane: „dziecko pozbawione opieki rodzicielskiej ma prawo do opieki i pomocy władz publicznych”.

Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej stanowi, że w przypadku niemożności zapewnienia dziecku opieki i wychowania przez rodziców zostaje ono umieszczone w pieczy zastępczej. Piecza zastępcza może być sprawowana w formie rodzinnej i instytucjonalnej. Przez rodzinną pieczę zastępczą rozumie się rodziny zastępcze (spokrewnione, niezawodowe, zawodowe) oraz rodzinne domy dziecka. Instytucjonalna piecza zastępcza to: placówki opiekuńczo – wychowawcze, regionalne placówki opiekuńczo – terapeutyczne, interwencyjne ośrodki preadopcyjne.

Na podstawie informacji uzyskanych z Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Wołominie (wg stanu na dzień 31.12.2017 r.) wynika, że na terenie gminy Dąbrówka 9 dzieci przebywa w rodzinach zastępczych, a teren gminy zamieszkują 2 rodziny biologiczne dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych.

Jednym z zadań nałożonych na samorząd gminny z zakresu pieczy zastępczej jest współfinansowanie kosztów pobytu dziecka w szeroko rozumianej pieczy zastępczej. Wydatki te gmina ponosi w wysokości 10% w pierwszym roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej, 30% w drugim roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej, 50% w trzecim roku i następnych latach pobytu dziecka w pieczy zastępczej, całkowitych wydatków na opiekę i wychowanie dziecka. W 2017 roku gmina Dąbrówka poniosła wydatki w wysokości 5927,74 zł w związku z pobytym 2 dzieci w rodzinach zastępczych.

Z powyższych analiz wynika, że problem związany z zagrożeniem umieszczenia dziecka w pieczy zastępczej na terenie gminy Dąbrówka jest widoczny. Dlatego tak bardzo istotne jest podjęcie stosownych rozwiązań, które będzie miało na celu zapobieganie rozszerzaniu się problemu jak również jego systematycznemu niwelowaniu. Udzielenie pomocy nie powinno ograniczać się tylko do sytuacji kryzysowych. Należy podejmować działania o charakterze prewencyjnym i profilaktycznym. Głównym zadaniem i istotą działań pomocowych powinno być przeciwdziałanie umieszczenia dzieci w pieczy zastępczej.

Z dniem 1 stycznia 2017 roku weszła w życie ustawa o wsparciu kobiet w ciąży i rodziny „Za życiem”- przepisy prawa dotyczą wsparcia w zakresie dostępu do świadczeń opieki zdrowotnej oraz instrumentów polityki na rzecz rodziny, np.: zapewnienie dostępu do informacji w zakresie rozwiązań wspierających rodziny oraz kobiety w ciąży, jednorazowego świadczenia z tytułu urodzenia dziecka, u którego zdiagnozowano ciężkie i nieodwracalne upośledzenie albo nieuleczalną chorobę zagrażającą jego życiu, które powstały w prenatalnym okresie rozwoju dziecka lub w czasie porodu, odpowiednich świadczeń opieki zdrowotnej dla dziecka, ze szczególnym

uwzględnieniem dziecka, u którego zdiagnozowano ciężkie i nieodwracalne upośledzenie albo nieuleczalną chorobę zagrażającą jego życiu, które powstały w prenatalnym okresie rozwoju dziecka lub w czasie porodu. Ustawa zakłada także, że rodziny uprawnione mogą zostać objęte pomocą asystentów rodziny, o których mowa w ustawie z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Nowe rozwiązanie prawne zapewnia dostęp do poradnictwa w zakresie wspierania rodziny. W jego ramach będzie można skorzystać ze wsparcia psychologicznego, pomocy prawnej (w szczególności w zakresie praw rodzicielskich i uprawnień pracowniczych), a także poradnictwa w zakresie przewycięzania trudności w pielęgnacji i wychowaniu dziecka, dostępu do rehabilitacji społecznej i zawodowej oraz świadczeń opieki zdrowotnej. Dostępną pomoc koordynować ma asystent rodziny, którego zadaniem będzie: wsparcie i towarzyszenie emocjonalne, zapoznanie kobiety w ciąży i rodziny z Informatorem „Uprawnienia w ramach ustawy dla kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem” dotyczącym możliwości wsparcia, opracowanie wspólnie z kobietą i rodziną indywidualnego katalogu możliwego wsparcia, koordynacja poradnictwa i wsparcia dla kobiet i rodziny, występowanie do podmiotów w celu umożliwienia skorzystania ze wsparcia (na żądanie i na podstawie pisemnego upoważnienia). Trudno jest jednoznacznie określić liczbę rodzin potrzebujących tego rodzaju wsparcia, niezbędne zasoby kadrowe i koszty realizacji zadania. Obecnie obserwujemy pojawienie się w rodzinach wielu problemów i trudności, które niejednokrotnie prowadzą do destabilizacji i rozpadu więzi rodzinnych co na pewno przyczyni się do rozwijania kierunku różnych form pomocowych.

W gminie Dąbrówka działa również Gminny Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. W skład zespołu interdyscyplinarnego wchodzi przedstawiciele: jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, policji, oświaty, ochrony zdrowia i sądu. Podstawowym zadaniem zespołu interdyscyplinarnego jest realizacja działań określonych w gminnym programie przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrona ofiar przemocy w rodzinie, a także integrowanie i koordynowanie działań podmiotów działających na rzecz ochrony ofiar przemocy w rodzinie, oraz specjalistów w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Współpraca w ramach Zespołu daje możliwość wdrażania interdyscyplinarnych równoległych działań naprawczych w rodzinie.

Według danych Sądu Rejonowego w Wołominie III Wydział Rodzinny i Nieletnich na terenie gminy Dąbrówka w 2017 roku 6 rodzin objęto nadzorem kuratora sądowego, w związku z ograniczeniem rodzicom władzy rodzicielskiej nad małoletnimi oraz przeprowadzono 20 wywiadów środowiskowych, w związku z wnioskiem o wgląd w sytuację małoletnich, złożonym przez Komisariat Policji w Radzyminie i Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Dąbrówce.

Mówiąc o rodzinie musimy spojrzeć na nią szerzej nie ograniczając się tylko do tzw. rodzin dysfunkcyjnych. W obecnej sytuacji demograficznej naszego kraju (starzenie

się społeczeństwa) należy podjąć wszelkie działania promujące rodzicielstwo. Jednym z takich działań wspierających rodziny w tym zakresie jest realizacja programów Powiatowej Karty Rodziny Takrodzina.pl oraz Ogólnopolskiej Karty Dużej Rodziny. Karty te oferują system zniżek oraz dodatkowych uprawnień, przez instytucje, które podjęły współpracę w tym zakresie. Z danych GOPS wynika, że do końca 2017 roku wydano 701 kart dla osób uprawnionych w ramach Programu Takrodzina.pl oraz 299 kart ogólnopolskich dla osób uprawnionych z terenu gminy Dąbrówka.

Kolejnymi instytucjami realizującymi działania na rzecz dziecka i rodziny na terenie gminy Dąbrówka są placówki oświatowe i instytucje kultury.

Na terenie gminy Dąbrówka w 2017 roku funkcjonowało przedszkole samorządowe w którym przebywa 120 dzieci, 4 szkoły podstawowe z 3 oddziałami przedszkolnymi do których uczęszcza 726 dzieci oraz oddziały gimnazjalne w których opieką dydaktyczno - wychowawczą objętych było 267 uczniów. Ponadto w gminie działa przedszkole niepubliczne do którego może uczęszczało 95 dzieci. Placówki oświatowe wspierają także rodziny w sferze opiekuńczo - wychowawczej. Ich celem oprócz edukacji, która jest ich głównym i priorytetowym zadaniem jest także wspieranie rodziców w wychowywaniu młodego pokolenia. Placówki te wzmacniają i utrwalają pozytywne wartości, pokazując młodemu pokoleniu jakimi wartościami powinni kierować się w życiu. W placówkach tych zatrudnieni są pedagodzy, logopedzi, psychologowie. Przy szkołach działało 5 świetlic oraz stołówki szkolne. Ponadto szkoły oferują szeroki zakres zajęć dodatkowych i wspierających w postaci różnorodnych kół zainteresowań i przedmiotowych, zajęć sportowych, zajęć korekcyjno-kompensacyjnych, zajęć dydaktyczno-wyrównawczych, zajęć profilaktyczno - wychowawczych i wiele innych. Bardzo dużo mówi się o szkodliwości nadużywania alkoholu, narkotyków jak i również neguje się zachowania przemocowe.

Dużym zainteresowaniem wśród dzieci, młodzieży a także dorosłych cieszą się przedsięwzięcia oferowane przez Gminne Centrum Kultury i Gminną Bibliotekę Publiczną w Dąbrówce. Szeroka gama zajęć stałych, spotkań, koncertów itp. niewątpliwie przyczynia się do świadomego rozwoju intelektualnego, wrażliwości artystycznej oraz poczucia wspólnoty i przynależności do lokalnej społeczności. Uczestnicy mają możliwość zaspokajania również potrzeb czytelniczych i informacyjnych. Obie instytucje skupiają się na upowszechnianiu kultury i czytelnictwa, co niewątpliwie przekłada się na prawidłowy rozwój uczestników.

Na potrzeby Gminnego Programu Wspierania Rodziny opracowano Kartę Diagnostyczną prezentującą dane dotyczące rodzin zamieszkujących teren gminy Dąbrówka.

Karta Diagnostyczna Gminnego Programu Wspierania Rodziny

Wyszczególnienie	Rok 2017
Liczba mieszkańców Gminy Dąbrówka	7834
Liczba dzieci i młodzieży w wieku 0 - 18	1873
Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej	217
w tym liczba rodzin wielodzietnych	40
w tym liczba rodzin niepełnych	36
Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z problemami opiekuńczo - wychowawczymi i związanymi z prowadzeniem gospodarstwa domowego	22
Liczba rodzin korzystających ze świadczeń rodzinnych	650
Liczba rodzin korzystających z funduszu alimentacyjnego	23
Liczba rodzin korzystających ze świadczenia wychowawczego	900
Liczba rodzin, którym wydano Powiatową Kartę Rodziny Takrodzina.pl	263
Liczba rodzin, którym wydano ogólnopolską Kartę Dużej Rodziny	101
Liczba rodzin korzystających ze wsparcia asystenta rodziny	19
Liczba rodzin objętych nadzorem kuratora sądowego	6
Liczba rodzin, w których prowadzona była procedura "Niebieskie Karty"	32
Liczba rodzin korzystających ze stypendiów szkolnych	78
Liczba dzieci/młodzieży z terenu gminy Dąbrówka umieszczonych w pieczy zastępczej	9

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych instytucji zajmujących się wsparciem dla rodzin na terenie gminy Dąbrówka.

Pozostawienie rodzin bez fachowego wsparcia i pomocy specjalistycznej może powodować wzrost zjawiska dalszej degradacji rodzin i skutkować będzie różnorodnymi konsekwencjami, którymi najbardziej zagrożone będą dzieci. Priorytetem wspierania rodziny jest zapewnienie odpowiednich warunków rozwoju dzieci, młodzieży oraz kształtowania wartości i norm związanych z ich wychowaniem. Diagnozowanie, zarówno problemów z jakimi borykają się rodziny w gminie Dąbrówka, jak i posiadanych zasobów pozwala na wskazanie form pomocy dla rodzin znajdujących się w sytuacjach zagrożenia i kryzysu. Znajomość posiadanego potencjału oraz rodzaju i dostępności usług daje możliwość formułowania celów i zadań stanowiących spójny

system działania na rzecz rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych.

III. Założenia Programu

Program wspierania rodziny nastawiony jest w głównej mierze na rozwiązywanie sytuacji w których, w związku z występującymi w rodzinie problemami, dysfunkcjami i trudnościami w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych dziecko pozbawione jest możliwości właściwego rozwoju w swojej naturalnej rodzinie. Celem programu jest stworzenie takiego systemu wsparcia, który pozwoli rodzinom powrócić do prawidłowego funkcjonowania i pełnienia roli opiekuńczej i wychowawczej, zamiast zastępować ją w pełnieniu tych funkcji. Założeniem programu jest więc wspieranie rodziny naturalnej już na etapie, gdy problemy się zaczynają oraz zapobieganie konieczności umieszczenia dzieci w pieczy zastępczej. Praca z rodziną musi być również prowadzona w przypadku umieszczenia dziecka poza rodziną. Zgodnie bowiem z ideą ustawy o wspieraniu rodziny piecza zastępcza powinna mieć charakter okresowy, a praca z rodzinami biologicznymi powinna przynieść pozytywne efekty w postaci możliwości powrotu dzieci do rodziny biologicznej.

Założenia realizowane będą poprzez:

- ✚ wspieranie potencjału rozwojowego rodziny biologicznej,
- ✚ działania profilaktyczne zapobiegające powstawaniu w rodzinach sytuacji kryzysowych wymagających interwencji - poprawa bezpieczeństwa socjalnego rodzin,
- ✚ skuteczne reagowanie w sytuacjach kryzysowych już zaistniałych poprzez udzielanie wielopłaszczyznowego wsparcia,
- ✚ działania profilaktyczne zapobiegające uzależnieniom od substancji psychoaktywnych, udzielanie pomocy w przezwyciężaniu tych problemów,
- ✚ wzmocnienie systemu gwarantującego prawidłowy proces wychowawczy oraz działania profilaktyczne zapobiegające niedostosowaniu społecznemu, marginalizacji i wykluczeniu dzieci i młodzieży,
- ✚ aktywizowanie dzieci i młodzieży na rzecz własnego rozwoju,
- ✚ wspomaganie dziecka w środowisku szkolnym poprzez wzbogacanie oferty edukacyjnej oraz wspieranie uczniów wymagających pomocy - zapobieganie niepowodzeniom i trudnościami,
- ✚ przeciwdziałanie niedożywieniu dzieci,
- ✚ zabezpieczanie podstawowych potrzeb materialnych rodziny,

- ⬇ przeciwdziałanie marginalizacji i degradacji społecznej rodzin, zapobieganie wykluczeniu społecznemu,
- ⬇ wzmocnienie i wyzwalamie zasobów tkwiących w rodzinach, wspieranie rodziny w funkcjach wychowawczych, opiekuńczych i socjalnych,
- ⬇ koordynowanie wszystkich działań instytucji samorządowych i organizacji pozarządowych mogących służyć pomocą rodzinom.

Działania przewidziane w założeniach Programu umożliwią realizowanie na szczeblu gminnym, w środowisku lokalnym polityki prorodzinnej rozumianej jako stwarzanie odpowiednich warunków prawnych, ekonomicznych i społecznych wzmocniających rodzinę, zapewniających jej trwałość, rozwój oraz właściwe zaspokajanie przez nią podstawowych potrzeb. Zasadą nadrzędna jest tu ścisła współpraca wszystkich podmiotów działających na rzecz dzieci i rodzin co gwarantuje skuteczność podejmowanych działań.

IV. Adresaci Programu

Adresatami programu są rodziny zamieszkujące teren gminy Dąbrówka przeżywające trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych, w tym rodziny dotknięte bezrobociem, ubóstwem, doświadczające przemocy domowej, problemem uzależnień i trudnościami w związku ze stanem zdrowia członków rodziny, zagrożone umieszczeniem dzieci w pieczy zastępczej czy ograniczeniem władzy rodzicielskiej oraz rodziny w których dzieci zostały umieszczone w pieczy zastępczej.

V. Cel główny Programy

Celem głównym programu jest stworzenie spójnego systemu opieki nad dzieckiem i rodziną w gminie Dąbrówka.

VI. Cele szczegółowe

- ⬇ Diagnozowanie i monitorowanie funkcjonowania oraz wydolności opiekuńczo - wychowawczej rodzin oparte na zaangażowaniu i współpracy wszystkich podmiotów działających na rzecz dobra i bezpieczeństwa dzieci i rodziny,
- ⬇ Tworzenie efektywnego systemu wsparcia i pomocy dla rodzin w prawidłowym wypełnianiu funkcji wychowawczych i opiekuńczych,

- ✚ Wspieranie rodzin dysfunkcyjnych oraz przeżywających trudności w wypełnianiu swoich obowiązków wychowawczych i opiekuńczych celem przywrócenia im zdolności do prawidłowego wykonywania tych funkcji,
- ✚ Zapewnienie rodzinom specjalistycznego poradnictwa i wsparcia,
- ✚ Zapewnienie rodzinom znajdującym się w trudnej sytuacji życiowej, której nie są w stanie pokonać wykorzystując własne możliwości - bezpieczeństwa socjalnego,
- ✚ Objęcie pomocą dzieci z rodzin dysfunkcyjnych, w szczególności w formie dożywiania, wypoczynku wakacyjnego, zaopatrzenia w podręczniki oraz zorganizowanych form spędzania czasu wolnego,
- ✚ Wzmocnienie roli i funkcji rodziny,
- ✚ Przeciwdziałanie marginalizacji i degradacji rodziny,
- ✚ Podejmowanie działań w zakresie aktywności społeczno - zawodowej rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym celem umożliwienia im podjęcia zatrudnienia,
- ✚ Podejmowanie działań na rzecz powrotu dziecka z pieczy zastępczej do rodziny naturalnej.

VII. Działania

Działania mające na celu realizację założeń programu będą nastawione na bezpośrednią pracę z rodziną poprzez:

- ✚ diagnozowanie problemów rodziny i dziecka na terenie gminy Dąbrówka,
- ✚ prowadzenie monitoringu sytuacji dzieci z rodzin zagrożonych kryzysem lub przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych,
- ✚ monitorowanie sytuacji rodzin, zwłaszcza niewydolnych w sprawach opiekuńczo - wychowawczych, uzależnionych, stosujących przemoc,
- ✚ podejmowanie działań w środowisku, praca socjalna z rodzinami w kryzysie, inicjowanie interwencji w uzasadnionych przypadkach,
- ✚ praca socjalna i praca asystenta rodziny z rodzinami biologicznymi dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej, w celu ich powrotu do rodziny,
- ✚ opracowanie planu pomocy dostosowanego do indywidualnych problemów i potrzeb rodziny,
- ✚ rozpowszechnianie informacji o instytucjach, osobach i możliwościach udzielania pomocy w środowisku lokalnym,
- ✚ współpraca z wszystkimi instytucjami i organizacjami mającymi na celu pomoc rodzinie i dziecku,

- ✚ organizowanie konsultacji i mediacji rodzinnych oraz poradnictwa specjalistycznego: rodzinnego, prawnego i psychologicznego na terenie gminy Dąbrówka,
- ✚ tworzenie oraz rozwój systemu opieki nad dzieckiem, w tym placówek wsparcia dziennego - świetlic, klubów, ognisk wychowawczych, kół zainteresowań,
- ✚ dożywanie dzieci w szkołach, przedszkolach i innych placówkach,
- ✚ organizowanie czasu wolnego, wypoczynku letniego i zimowego dla dzieci i młodzieży,
- ✚ wyrównywanie szans edukacyjnych dzieci i młodzieży poprzez pomoc materialną, udział w projektach i zajęciach dodatkowych,
- ✚ realizowanie przez placówki oświatowe programów profilaktycznych wspierających wychowanie dzieci i młodzieży oraz programów edukacyjno - wychowawczych przeciwdziałających patologiom społecznym i uzależnieniom,
- ✚ współfinansowanie pobytu dziecka w pieczy zastępczej,
- ✚ zapewnienie rodzinie przeżywającej trudności w sprawach opiekuńczo - wychowawczych jak i rodzinie, w której u dziecka zdiagnozowano ciężkie i nieodwracalne upośledzenie albo nieuleczalną chorobę zagrażającą jego życiu, które powstały w prenatalnym okresie rozwoju dziecka lub w czasie porodu wsparcia i pomocy asystenta rodziny,
- ✚ wsparcie rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych za pomocą rodzin wspierających (zgodnie ze zgłaszanymi potrzebami),
- ✚ szkolenia dla asystentów rodziny i pracowników socjalnych,
- ✚ podejmowanie działań zapobiegających zjawiskom przemocy w rodzinie i uzależnieniom,
- ✚ rozwój i wykorzystywanie gminnej bazy sportowej w celach aktywności ruchowej i rekreacyjnej,
- ✚ propagowanie zdrowego stylu życia i realizacja programów profilaktycznych i prozdrowotnych.

VIII. Realizatorzy

- ✚ Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej - Koordynator Programu
- ✚ Urząd Gminy
- ✚ Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych
- ✚ Gminny Zespół Interdyscyplinarny

- ✚ Gminny Punkt Informacyjno - Konsultacyjny
- ✚ Gminne Centrum Kultury
- ✚ Gminna Biblioteka Publiczna
- ✚ Policja
- ✚ Placówki oświatowe
- ✚ Zakłady Opieki Zdrowotnej w Dąbrówce i Kuligowie
- ✚ Powiatowy Urząd Pracy w Wołominie
- ✚ Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Wołominie
- ✚ Sąd Rejonowy w Wołominie
- ✚ Organizacje pozarządowe
- ✚ Inne instytucje z terenu powiatu działające na rzecz rodziny.

W realizacji swoich działań w/w podmioty powinny kierować się dobrem rodziny, a jej wspieranie traktować jako priorytet.

Opracowanie i realizacja 3-letnich gminnych programów wspierania rodziny należy do zadań własnych gminy, a tym samym zobowiązuje jednostki samorządowe do realizacji celów w nim zawartych oraz do stymulowania i ukierunkowywania działań na rzecz dziecka i rodziny.

IX. Źródła finansowania

Finansowanie Gminnego Programu Wspierania Rodziny odbywać się będzie w ramach środków pochodzących z budżetu gminy Dąbrówka, dotacji oraz środków pozabudżetowych pozyskiwanych z innych źródeł.

X. Monitoring

Realizacja programu będzie poddawana monitoringowi, który umożliwi wgląd w realizację podejmowanych działań, ocenę ich skuteczności oraz podejmowanie bieżących działań korygujących. Uzyskane informacje pozwolą na planowanie działań i rozwijanie programu w przyszłości.

Sprawozdanie z realizacji Programu i osiągniętych efektów będzie integralną częścią rocznego sprawozdania Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Dąbrówce.

XI. Zakończenie

Gminny Program Wspierania Rodziny na lata 2018 - 2020 jest zgodny z kierunkiem i działaniami określonymi w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Dąbrówka na lata 2016 - 2021. Program zakłada stworzenie wielopłaszczyznowego, spójnego systemu wsparcia dla rodzin przeżywających trudności opiekuńczo - wychowawcze w celu poprawy jakości ich życia. Wsparcie rodziny będzie miało charakter przede wszystkim profilaktyczny, aby zwiększyć szanse rodzin na prawidłowe funkcjonowanie w środowisku i poczucie odpowiedzialności przy wykorzystaniu ich własnej aktywności i posiadanego potencjału. Ważnym elementem powodzenia w zakresie realizacji Programu jest ścisła współpraca podmiotów zajmujących się sprawami rodziny i podejmowanie interdyscyplinarnych działań.

PRZEWODNICZĄCY RADY
Marcin Maczmarczyk